

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.888.02 у Академії праці,
соціальних відносин і туризму
Федерації професійних спілок України
за адресою:
03187, м. Київ, вул. Кільцева дорога, 3-А.

В І Д Г У К

**опонента – доктора юридичних наук, доцента
Бригінця Олександра Олексійовича на дисертацію
Березенко Ірини Віталіївни**

**«Реалізація захисної функції у податково-деліктному провадженні»,
представленої на здобуття ступеня доктор філософії з галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В нашій державі у податковій сфері все більшого поширення набирають суспільні відносини, які виникають у між контролюючими органами та платниками податків. Однак сьогодні як в науці, так і на практиці відсутня єдність підходів щодо правової природи даного правового явища. Також мають місце невирішені законодавчі проблеми регулювання податкового життя, і, як наслідок, своїми діями, бездіяльністю та рішеннями контролюючі органи порушують права та законні інтереси платників податків.

Проблема реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні є надзвичайно актуальною тому, що не тільки закріплення права на захист, а й гарантованість його ефективної реалізації, може вказувати на досягнення пріоритетних ідей правової держави.

Розв'язання реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні передбачає створення відповідних передумов для безперешкодної та максимально ефективного правового регулювання

відповідних правовідносин. Саме за таких умов істотно актуалізується потреба детальної регламентації правового статусу суб'єктів реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні.

Застарілість та фрагментарність закріплення даного питання у наукових джерелах, дублювання його у чинних нормативно-правових актах слід визнати суттєвими недоліками вітчизняної нормотворчої діяльності, які варто виправити для ефективної реалізації норм податкового права. Саме недостатність розробок на теоретичному рівні, неналежність нормативного закріплення, а також необхідність комплексного дослідження проблем реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні свідчать про актуальність обраної Березенко І.В. теми дисертації, яка є своєчасною і корисною як для практичної діяльності, так і для фінансово-правової науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлений раціональною та узгодженою структурою дисертаційного дослідження, зміст якого складається з вступу, трьох розділів, що містять 8 підрозділів, а також висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням дослідження, дозволяє послідовно опанувати питання, що визначені автором. Обґрунтованість положень дисертаційного дослідження підтверджується критичним аналізом поглядів та сучасних підходів до проблем реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні, систематизацією наявних наукових досліджень, зміст яких стосується даної проблеми, аналізом правового забезпечення реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні та формулюванням напрямків його удосконалення.

Дисертант опрацював значний масив загальнонаукової та спеціальної літератури, нормативних актів. Обґрунтованість власних наукових результатів підтверджується і тим, що автор робить висновки на підставі аналізу й зіставлення поглядів і концепцій інших науковців, а також досліджує податкове законодавство інших держав. Висновки відповідають

сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Емпіричною базою дослідження Березенко І.В. стали наукові, публіцистичні, довідкові, енциклопедичні, монографічні видання, статистичні дані Державної податкової служби України, судова практика вирішення податкових спорів в адміністративному судочинстві.

Високий ступінь обґрунтованості отриманих результатів забезпечений використанням відповідних наукових методів. Відповідно основою дослідження є система загальнонаукових методів пізнання та спеціальних методів юридичної науки. В основі методології підготовки дисертаційного дослідження лежить системний підхід. За допомогою методу термінологічного аналізу та логіко-семантичного методу визначено ряд категорій. Застосування історико-правового та дескриптивного методів дозволило проаналізувати стан наукової розробки реалізації захисної функції в податковому праві. Діалектичний метод використано для визначення сутності та правової природи податково-деліктного провадження, а також з'ясування ролі та місця захисної функції в податково-деліктному провадженні. Структурно-функціональний метод допоміг виокремити та охарактеризувати суб'єктів реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні. Формально-юридичний метод покладено в основу вивчення особливостей реалізації захисної функції під час застосування фінансово-правової відповідальності та оскарження рішень контролюючих органів. Порівняльно-правовий метод застосовано під час вивчення зарубіжного досвіду реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні. Методи моделювання, аналізу та синтезу використані при розробці напрямів вдосконалення правового регулювання реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні. При наведенні офіційних даних, пов'язаних з реалізацією захисної функції в податково-деліктному провадженні, застосовано статистичний метод.

Не викликає сумнівів, що зважене використання загальнонаукових методів і методів спеціальних наук дозволило автору комплексно розглянути

проблеми реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні, а також виробити рекомендації та пропозиції, що постають обґрунтованими, а отже і цікавими як з наукової, так і практичної точки зору.

На наш погляд, достатній обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх високому ступеню достовірності сприяло використання значного масиву наукових праць у галузі загальної теорії держави і права, фінансового та інших галузей права, а також наукових розробок зарубіжних дослідників. Перевагою роботи слугує те, що теоретичні висновки і практичні рекомендації дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, Податкового кодексу України, Митного кодексу України, інших законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання питань у податковій сфері.

Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають належний рівень обґрунтованості та достовірності. Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне дисертаційне дослідження, виконане дисертантом особисто.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні досягнута автором за рахунок комплексного використання необхідної сукупності методів теорії пізнання та опрацюванню достатньої кількості літературних джерел комплексного та монографічного характеру.

Оцінюючи основні положення новизни та висновки дисертації, слід відзначити, що в дисертації Березенко І.В. опрацьовані раніше недостатньо розроблені наукові завдання, розв'язання яких дозволило отримати результати теоретико-прикладного характеру й запропонувати ряд відповідних пропозицій, спрямованих на вдосконалення реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні.

Наукова новизна роботи обумовлена своєчасною постановкою проблеми, дослідженням нових ідей та способів удосконалення суспільних

відносин, які виникають у процесі реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні.

Представлені автором пропозиції та рекомендації можуть бути використані у процесі підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України з метою вдосконалення правового регулювання реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні, а також інших функцій у податковому праві; при викладанні дисциплін «Фінансове право» і «Податкове право» у вищих навчальних закладах, підготовці навчальних посібників та підручників із зазначених дисциплін; при проведенні науково-методичних семінарів із працівниками контролюючих органів з проблем застосування податкового законодавства.

Зміст дисертації дозволяє стверджувати, що автор обґрунтував низку положень, які відрізняються науковою новизною. Так, **заслужують на увагу наступні положення дисертаційного дослідження:** податково-деліктне провадження здійснюється послідовно в межах окремої процесуальної стадії та складається з таких стадій: встановлення податкового правопорушення, прийняття рішення про застосування фінансової відповідальності, оскарження рішення про застосування фінансової відповідальності, виконання рішення про визначення грошових зобов'язань; фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства застосовується за наявності нормативних (наявність податково-правової норми, яка передбачає можливість застосування фінансової відповідальності за порушення встановлених перед державою фінансових зобов'язань у сфері оподаткування), фактичних (наявність податкового правопорушення) та процесуальних (наявність податкового повідомлення – рішення, яке приймається керівником контролюючого органу на підставі акта документальної перевірки, а за наявності заперечень – за результатами розгляду заперечень) підстав. Також заслуговують на підтримку такі пропозиції: внести зміни до Податкового кодексу України щодо реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні в розділ I Податкового

кодексу України, що має бути присвячений врегулюванню питань стосовно захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб; встановити на законодавчому рівні чітке розуміння правил та специфіки провадження у справах про податкові правопорушення; створити дієвий інститут податкового омбудсмена, який би здійснював захист прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб; створити спеціалізовані податкові суди.

Автором розроблено й інші наукові положення, що відзначаються новизною, сформульовані конкретні пропозиції щодо внесення змін і доповнень до законодавства стосовно реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні, наведена достатня аргументація щодо прийняття низки змін до законодавчих актів. З урахуванням цього можна констатувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому вирішенні наукового завдання.

Необхідно відзначити логічну злагодженість дисертації, взаємозв'язок її окремих підрозділів. Автор послідовно виклав матеріал, в основному правильно співвідносячи загальні і конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції.

Автор досить толерантний в полеміці з іншими дослідниками, проявляючи тактовність і культуру при використанні цитат. Позитивною стороною дисертації, безперечно, є її науково-теоретичний рівень та практична спрямованість.

Повнота викладення у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані в дисертаційному дослідженні, достатньо повно викладені в авторефераті, а також знайшли відображення у наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях з юридичних наук, у тому числі однієї в іноземному науковому виданні, а також у п'яти тезах доповідей на науково-

практичних конференціях, що відповідає вимогам, які пред'являються до дисертацій.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Дисертаційне дослідження Березенко І.В. має багато позитивних аспектів, але, у той же час, як і будь-яке нове творче дослідження містить положення, які сприймаються неоднозначно, видаються суперечливими та потребують додаткового обґрунтування, зокрема:

1. Однією з цікавих пропозицій автора є необхідність запровадження досвіду Сполучених Штатів Америки по організації роботи центрів надання допомоги платникам податків. Не зовсім зрозумілим є те, чому відповідний потенційний суб'єкт податкових правовідносин лише кількома абзацами згадується в роботі, та не знаходить відображення у підрозділі 2.1., що має назву «Суб'єкти реалізації захисної функції в податково-деліктному провадженні»? З іншого боку, чому вже існуючі центри обслуговування платників податків не можуть виконувати функції запропонованих автором регіональних центрів надання допомоги платникам податків (с. 149).

2. Досить важливою частиною проведеного дисертаційного дослідження являється аналіз досвіду реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні в інших державах, однак хотілося б почути, досвіду якої з держав надає перевагу дисертант? Як автор бачить можливості до адаптації правових норм відповідної держави, що регламентують процес реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні, у правову систему України?

3. Враховуючи відсутність універсального підходу до реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, під час прилюдного захисту доречно було б почути думку дисертанта стосовно тенденцій розвитку реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні у нашій державі.

4. Відмічаючи досить ґрунтовне опрацювання автором зарубіжного досвіду реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні, зазначимо, що значна частина статистичних даних наведених автором представлена 2016 роком. Також вважаємо за необхідне відповідним чином систематизувати представлений автором позитивний зарубіжний досвід реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні для покращення регулювання податкових правовідносин у нашій державі.

Разом із тим висловлені зауваження, насамперед, характеризують складність проблеми, що досліджується, вони носять характер побажань та не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертації. Є підстави вважати, що Березенко І.В. продемонструвала глибоке осмислення об'єкту і предмету дослідження, вміння критично й об'єктивно аналізувати актуальні проблеми права, вміння працювати з науковою літературою, робити узагальнення та висновки, самостійно ставити та вирішувати наукові й практичні завдання, пропонувати напрями вирішення теоретичних та практичних проблем. Наукові положення викладені логічно й послідовно, оформлено відповідно до чинних стандартів і вимог.

Загальний висновок

Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, структура дисертаційної роботи, обрана з урахуванням теоретичних та практичних аспектів проблеми, сприяла належному висвітленню предмету дисертаційної роботи, забезпечила обґрунтованість основних положень роботи, засвідчила наукову та практичну значущість дисертації, високий рівень отриманих у процесі дослідження результатів, вміння належним чином аргументувати обрану наукову позицію. В цілому дисертація Березенко І.В. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке присвячено висвітленню сутності та змісту реалізації захисної функції у податково-деліктному провадженні.

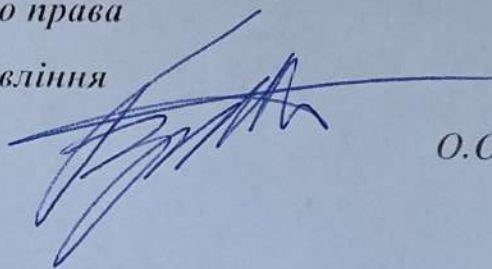
Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що дисертація «Реалізація захисної функції у податково-деліктному провадженні» відповідає вимогам, що містяться у Порядку присудження наукових ступенів, затвердженим

Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року, а її автор – Березенко Ірина Віталіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

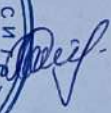
Опонент –

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова*

О.О. Бригінець

*Ірина О.О. Бригінець
вчений секретар
ХУУП імені Леоніда Юзькова*

С.В. Козловська